

Bạn đã hiểu biết về bệnh và cách phòng chống vi rút Hanta chưa?

1. Vi rút Hanta là gì?

Vi rút Hanta là nhóm vi rút lây từ động vật sang người, “trú ngụ” tự nhiên trong các loài gặm nhấm như chuột và có thể âm thầm truyền sang người khi tiếp xúc với môi trường bị nhiễm. Vi rút Hanta thuộc họ Hantaviridae trong bộ Bunyavirales, mỗi chủng vi rút Hanta thường gắn với một loài vật chủ riêng, nơi chúng tồn tại nhưng gần như không gây biểu hiện rõ rệt.

1 HANTA VIRUS LÀ GÌ?

HANTA VIRUS – MỐI NGUY HIỂM TỪ CHUỘT

Hanta virus là nhóm virus lây từ chuột sang người, có thể gây bệnh nặng.

Có thể gây:

- Hội chứng phổi do Hanta
- Sốt xuất huyết kèm hội chứng suy thận

Bệnh diễn tiến nhanh, có thể gây:

- Khó thở
- Suy hô hấp
- Tụt huyết áp
- Có thể tử vong

Hiện chưa có thuốc điều trị đặc hiệu.
Điều trị chủ yếu là theo dõi, chăm sóc hỗ trợ và hồi sức kịp thời tại cơ sở y tế.

Mặc dù chưa ghi nhận ca mắc bệnh do vi rút Hanta ở nước ta, mỗi người dân cần chủ động phòng bệnh!

Vi rút Hanta là gì?

Dù đã phát hiện nhiều chủng vi rút Hanta trên toàn cầu, chỉ một số ít có khả năng gây bệnh ở người nhưng khi đã nhiễm, hậu quả có thể rất nghiêm trọng. Tùy theo khu vực địa lý, vi rút này gây ra những hội chứng khác nhau. Ở châu Mỹ, bệnh thường biểu hiện dưới dạng hội chứng tim phổi do Hanta (HCPS), tiến triển nhanh, ảnh hưởng nặng nề đến phổi và tim. Trong khi đó, tại châu Âu và châu Á, vi rút này lại gây sốt xuất huyết kèm hội chứng thận (HFRS), tấn công hệ mạch máu và thận, tiềm ẩn nhiều biến chứng nguy hiểm.

Theo thống kê từ Tổ chức Y tế thế giới (WHO), tính đến tuần dịch tễ thứ 47 năm 2025, khu vực châu Mỹ ghi nhận 229 ca mắc, trong đó có 59 ca tử vong, tỷ lệ tử vong lên đến 25,7%. Tại châu Âu, năm 2023 có 1.885 ca nhiễm, tương đương 0,4

ca trên 100.000 dân. Riêng Đông Á, đặc biệt là Trung Quốc và Hàn Quốc, mỗi năm vẫn ghi nhận hàng nghìn ca sốt xuất huyết do vi rút Hanta kèm hội chứng thận.

Gần đây nhất, WHO hôm 8-5 cho biết phát hiện có ít nhất 8 ca bệnh trên tàu MV Hondius-tâm điểm của đợt bùng phát vi rút Hanta chết người đã đến đảo Tenerife - Tây Ban Nha, trong đó có 3 trường hợp tử vong - gồm một cặp vợ chồng người Hà Lan và một công dân Đức. Trong số này, 6 người được xác nhận nhiễm vi rút Hanta trong khi 2 trường hợp khác vẫn là ca nghi nhiễm. Chủng vi rút liên quan được xác định là vi rút Andes, loại duy nhất được biết đến là có khả năng lây truyền từ người sang người, với tỷ lệ tử vong có thể lên tới 50%. Điều khiến giới chuyên môn lo ngại là khả năng lây truyền từ người sang người của chủng Andes vi rút - đặc tính hiếm gặp nhưng từng được ghi nhận tại Nam Mỹ.

Các nhân viên y tế trong trang phục bảo hộ chuyển người bệnh từ tàu du lịch MV Hondius sang xe cứu thương tại cảng Praia, Cape Verde.

2. Nguồn bệnh và đường lây truyền của vi rút Hanta

Việc nắm rõ nguồn bệnh và đường lây truyền của vi rút Hanta không chỉ giúp hiểu đúng về nguồn lây mà còn đóng vai trò quan trọng trong việc phòng bệnh.

3. Nguồn bệnh

Các loài gặm nhấm như chuột đồng, chuột cỏ vàng là ổ chứa tự nhiên của vi rút Hanta. Vi rút có thể tồn tại và lưu hành trong quần thể chuột mà không gây triệu chứng rõ ràng. Sự bùng phát ở người thường liên quan đến sự gia tăng số lượng chuột theo mùa hoặc theo điều kiện môi trường thuận lợi, chẳng hạn những năm mùa màng bội thu khiến nguồn thức ăn dồi dào, làm quần thể gặm nhấm phát triển mạnh.

Khi mật độ chuột tăng cao, tỷ lệ nhiễm vi rút trong đàn cũng có thể tăng theo. Sau khi nhiễm, chuột bắt đầu thải vi rút ra môi trường sau vài ngày và có thể kéo dài trong nhiều tuần, làm tăng nguy cơ lây nhiễm cho con người, đặc biệt tại khu dân cư hoặc nơi sinh hoạt của người dân.

Đường lây chủ yếu của vi rút Hanta là từ chuột

4. Con đường lây truyền

Vi rút Hanta lây sang người chủ yếu qua đường hô hấp khi hít phải bụi hoặc khí dung chứa vi rút từ nước tiểu, phân hoặc nước bọt của chuột nhiễm bệnh. Ngoài ra, người cũng có thể bị lây khi tiếp xúc trực tiếp với chuột hoặc các bề mặt bị nhiễm rồi đưa tay lên mắt, mũi, miệng. Một số trường hợp hiếm hơn có thể do bị chuột cắn.

Các hoạt động như dọn dẹp kho chứa, nhà kho kín, làm nông nghiệp, lâm nghiệp hoặc sinh sống trong khu vực có nhiều chuột đều làm tăng nguy cơ phơi nhiễm.

Khả năng lây truyền từ người sang người nhìn chung rất hiếm, chỉ ghi nhận với một số chủng như vi rút Andes tại châu Mỹ và thường xảy ra khi có tiếp xúc gần gũi, kéo dài, đặc biệt trong giai đoạn đầu của bệnh.

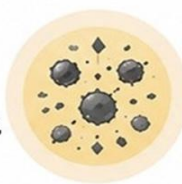
2

HANTAVIRUS LÂY TRUYỀN NHƯ THẾ NÀO?

BỆNH LÂY TỪ CHUỘT SANG NGƯỜI QUA:

HÍT PHẢI BỤI

Bụi chứa phân, nước tiểu, nước bọt của chuột dễ phát tán trong không khí, người hít phải có thể bị nhiễm bệnh.

BỊ CHUỘT CẮN

Bị chuột cắn có thể làm lây nhiễm virus. (rất hiếm)

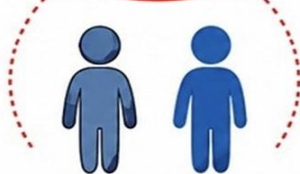
DỌN DỆP NƠI CÓ CHUỘT

Quét dọn, hút bụi, dọn kho nơi chuột trú ẩn có thể làm bụi chứa mầm bệnh phát tán trong không khí.

CHẠM TAY RỒI ĐƯA LÊN MẮT - MŨI - MIỆNG

Sau khi tiếp xúc với phân, nước tiểu, nước bọt của chuột mà không rửa tay, virus có thể xâm nhập qua mắt, mũi, miệng.

LÂY TỪ NGƯỜI SANG NGƯỜI RẤT HIẾM,
nhưng đã được ghi nhận trên y văn.

Đường lây truyền của vi rút Hanta

5. Bệnh do các chủng vi rút Hanta gây ra

Vi rút Hanta có nhiều chủng khác nhau và có thể gây ra các bệnh lý nghiêm trọng, tùy theo khu vực địa lý và loại vi rút lưu hành.

Các dấu hiệu nhiễm vi rút Hanta ở người:

Khoảng 1 - 8 tuần sau khi tiếp xúc với nguồn lây, người bệnh thường xuất hiện triệu chứng sau:

Giai đoạn đầu thường không đặc hiệu, bao gồm sốt, đau đầu, đau cơ và các biểu hiện tiêu hóa như đau bụng, buồn nôn hoặc nôn.

Tùy theo thể bệnh, diễn tiến có thể trở nên nặng nhanh chóng:

- Hội chứng phổi do Hanta (HCPS): Có thể xuất hiện ho, khó thở, tràn dịch trong phổi và tiến triển nhanh đến suy hô hấp, sốc.
- Sốt xuất huyết kèm hội chứng thận (HFRS): Có thể gây tụt huyết áp, rối loạn đông máu và suy thận ở giai đoạn nặng.

5.1. Hội chứng phổi (HPS)

Hội chứng phổi do vi rút Hanta (HPS), hay còn gọi là hội chứng tim phổi do Hanta (HCPS) là bệnh hô hấp cấp tính lây từ động vật sang người, gây ra bởi các vi rút thuộc chi Orthohantavirus, họ Hantaviridae, bộ Bunyavirales. Hiện đã xác định hơn 20 chủng vi rút trong nhóm này. Tại châu Mỹ, vi rút Sin Nombre là nguyên nhân chủ yếu gây HPS ở Bắc Mỹ, trong khi Orthohantavirus andesense thường gặp ở Nam Mỹ.

Triệu chứng thường xuất hiện sau 1 - 8 tuần kể từ khi tiếp xúc với nguồn lây. Giai đoạn đầu, người bệnh có thể sốt, mệt mỏi, đau cơ (đặc biệt ở đùi, hông, lưng, vai), kèm theo đau đầu, chóng mặt, ớn lạnh và rối loạn tiêu hóa như buồn nôn, nôn, tiêu chảy hoặc đau bụng.

Sau khoảng 4 - 10 ngày, bệnh có thể tiến triển nặng với ho, khó thở, tức ngực do dịch tích tụ trong phổi, dẫn đến suy hô hấp. HPS có tỷ lệ tử vong cao, có thể lên đến khoảng 38% ở các trường hợp có triệu chứng hô hấp.

5.2. Sốt xuất huyết kèm hội chứng thận (HFRS)

Sốt xuất huyết kèm hội chứng thận do vi rút Hanta (HFRS) là bệnh nghiêm trọng, ảnh hưởng chủ yếu đến thận, với thời gian ủ bệnh thường từ 1 - 2 tuần (đôi khi đến 8 tuần). Bệnh khởi phát đột ngột với sốt cao, đau đầu dữ dội, đau lưng, đau bụng, buồn nôn và nhìn mờ. Một số trường hợp có thể kèm đỏ mắt, viêm mắt hoặc phát ban.

Ở giai đoạn nặng, người bệnh có thể bị tụt huyết áp, sốc, xuất huyết nội tạng và suy thận cấp, gây nguy cơ quá tải dịch trong cơ thể. Mức độ nặng nhẹ phụ thuộc vào chủng vi rút. Các chủng như Hantaan và Dobrava thường gây bệnh nặng với tỷ lệ tử vong 5 - 15%, trong khi Seoul, Saaremaa hay Puumala thường nhẹ hơn, tỷ lệ tử vong dưới 1%. Quá trình hồi phục có thể kéo dài từ vài tuần đến vài tháng.

3

TRIỆU CHỨNG & THỜI GIAN Ủ BỆNH

THỜI GIAN Ủ BỆNH

Thường từ
2 – 4 tuần,
có thể tới
8 tuần.

Nếu sau khi tiếp xúc với chuột hoặc nơi có phân, nước tiểu, nơi chuột làm tổ, bạn xuất hiện các triệu chứng trên, **hãy đến ngay cơ sở y tế** và thông báo rõ nguy cơ tiếp xúc để được khám, điều trị kịp thời.

TRIỆU CHỨNG

Sốt

Ốn lạnh

Đau đầu

Chóng mặt

Đau cơ

Buồn nôn

Nôn

Đau bụng

Tiêu chảy

Tiểu ít

Sau đó có thể:

- Ho, tức ngực
- Khó thở
- Mệt lả, tụt huyết áp

Triệu chứng của bệnh do vi rút Hanta gây ra

6. Chẩn đoán nhiễm vi rút Hanta bằng những phương pháp nào?

Việc chẩn đoán nhiễm vi rút Hanta thường không dễ dàng ở giai đoạn đầu, vì triệu chứng ban đầu giống nhiều bệnh lý khác như cúm, COVID-19, viêm phổi do vi rút, nhiễm xoắn khuẩn Leptospirosis hay sốt xuất huyết.

Do đó, cần phối hợp nhiều yếu tố lâm sàng và cận lâm sàng để xác định chính xác.

6.1. Khai thác tiền sử bệnh

Khai thác tiền sử bệnh là bước rất quan trọng, giúp định hướng nguy cơ nhiễm bệnh. Bác sĩ sẽ hỏi kỹ về khả năng tiếp xúc với chuột hoặc môi trường có gặm nhấm, yếu tố nghề nghiệp (nông nghiệp, kho bãi, rừng...), lịch sử đi lại và tiếp xúc với các ca bệnh tại vùng lưu hành.

6.2. Xét nghiệm huyết thanh

Các xét nghiệm huyết thanh học giúp phát hiện kháng thể hoặc kháng nguyên của vi rút, bao gồm:

- IFA (kỹ thuật miễn dịch huỳnh quang): Phát hiện kháng nguyên vi rút trong mẫu bệnh phẩm.

- ELISA: Phát hiện kháng thể IgG, có độ nhạy cao và được sử dụng rộng rãi trong chẩn đoán nhanh.
- Test ức chế ngưng kết hồng cầu: Hỗ trợ phát hiện kháng thể với yêu cầu kỹ thuật đơn giản hơn.
- PRNT (trung hòa giảm đám hoại tử): Giúp xác định và đánh giá kháng thể đặc hiệu với độ chính xác cao.
- Western Blot: Dùng để khẳng định chẩn đoán và phân định chủng vi rút gây bệnh.
- Quan sát bằng kính hiển vi điện tử: Trong một số trường hợp đặc biệt, vi rút có thể được quan sát trực tiếp bằng kính hiển vi điện tử khi nồng độ vi rút trong mẫu đủ cao. Tuy nhiên, phương pháp này ít được sử dụng thường quy do yêu cầu kỹ thuật cao.

6.3. Kỹ thuật RT-PCR

RT-PCR là kỹ thuật sinh học phân tử được sử dụng để phát hiện vật liệu di truyền (RNA) của vi rút Hanta trong mẫu bệnh phẩm.

7. Nhiễm vi rút Hanta có chữa được không?

Hiện nay, chưa có thuốc kháng vi rút đặc hiệu hay vắc xin được cấp phép cho bệnh do vi rút Hanta. Việc điều trị chủ yếu là chăm sóc hỗ trợ và kiểm soát biến chứng, đặc biệt ở hệ hô hấp, tim mạch và thận.

- Chăm sóc hỗ trợ: Sử dụng thuốc hạ sốt, giảm đau khi cần.
- Theo dõi và điều trị tích cực: Bệnh nhân cần được theo dõi sát về huyết động, truyền dịch thận trọng và hỗ trợ hô hấp. Với các trường hợp nặng (đặc biệt thể HPS), cần chuyển sớm đến khoa hồi sức tích cực (ICU).
- Can thiệp chuyên sâu: Có thể cần thở máy, dùng thuốc vận mạch, kiểm soát dịch chặt chẽ. Trong trường hợp nặng có thể áp dụng ECMO (oxy hóa máu ngoài cơ thể) để hỗ trợ tim phổi.
- Hỗ trợ thận: Nếu xảy ra suy thận nặng (thể HFRS), người bệnh có thể cần lọc máu.

Do bệnh có thể tiến triển nhanh và nguy hiểm, phát hiện sớm và điều trị kịp thời là yếu tố then chốt giúp cải thiện tiên lượng cho người bệnh.

Một số biện pháp phòng chống vi rút Hanta hiệu quả

Để giảm nguy cơ nhiễm vi rút Hanta, đặc biệt tại những khu vực có nhiều chuột hoặc điều kiện vệ sinh kém, người dân cần chủ động thực hiện các biện pháp phòng tránh sau:

- Vệ sinh nhà cửa, nơi làm việc

Thường xuyên dọn dẹp nhà cửa, văn phòng, kho bãi sạch sẽ, khô thoáng để hạn chế nơi trú ẩn của chuột. Khi phát hiện khu vực có dấu vết gặm nhấm, cần xử lý đúng cách như mở cửa thông gió, đeo khẩu trang và găng tay, đồng thời làm ẩm khu vực nghi ngờ bằng dung dịch khử khuẩn hoặc chất tẩy rửa trước khi vệ sinh, tránh làm phát tán bụi chứa vi rút vào không khí.

- Sử dụng bẫy và che kín nơi chuột xâm nhập

Chủ động bịt kín các khe hở, lỗ thông, đường dẫn mà chuột có thể chui vào nhà. Sử dụng bẫy khi cần thiết để kiểm soát số lượng chuột. Đồng thời, bảo quản thực phẩm và nước uống trong hộp kín, không để lộ thức ăn ra ngoài và thu gom rác thải hằng ngày để tránh thu hút loài gặm nhấm.

-Tránh xử lý phân chuột bằng chổi quét khô hoặc máy hút bụi

Tuyệt đối tránh quét khô hoặc sử dụng máy hút bụi, máy thổi tại nơi có phân, nước tiểu hoặc tổ chuột. Những hành động này có thể làm vi rút phát tán trong không khí dưới dạng bụi khí dung, làm tăng nguy cơ hít phải mầm bệnh.

- Rửa tay thường xuyên

Rửa tay bằng xà phòng và nước sạch sau khi dọn dẹp, xử lý rác thải, tiếp xúc với chuột hoặc làm việc trong môi trường có nguy cơ. Đây là biện pháp đơn giản nhưng rất quan trọng để ngăn ngừa lây nhiễm gián tiếp.

- Cần đến ngay cơ sở y tế khi có dấu hiệu bất thường

Sau khi tiếp xúc với chuột hoặc môi trường nghi ngờ, nếu xuất hiện các dấu hiệu như sốt, ớn lạnh, đau đầu, đau cơ, chóng mặt, buồn nôn, nôn, đau bụng hoặc tiêu chảy, cần đến ngay cơ sở y tế. Đồng thời, thông báo rõ tiền sử phơi nhiễm với loài gặm nhấm để được chẩn đoán và xử trí kịp thời.

Bên cạnh nguy cơ từ vi rút Hanta, tại Việt Nam hiện vẫn đang lưu hành nhiều bệnh truyền nhiễm có nguồn lây từ động vật hoặc côn trùng trung gian như bệnh dại (lây qua vết cắn, cào, liếm của chó, mèo), sốt xuất huyết và viêm não Nhật Bản (lây qua muỗi). Đây đều là những bệnh có thể diễn tiến nặng, thậm chí đe dọa tính mạng nếu không được phòng ngừa và xử trí kịp thời. Người dân cần chủ động tiêm chủng đầy đủ, đúng lịch đối với các bệnh đã có vắc xin phòng ngừa, đồng thời kết hợp các biện pháp kiểm soát nguồn lây để bảo vệ sức khỏe bản thân và cộng đồng.

Vi rút Hanta tuy hiếm gặp nhưng có thể gây bệnh nặng và diễn tiến nhanh, đe dọa tính mạng nếu không được phát hiện và xử trí kịp thời. Trong bối cảnh hiện chưa có thuốc điều trị đặc hiệu hay vắc xin phòng bệnh, việc nâng cao nhận thức, chủ động phòng tránh tiếp xúc với nguồn lây và theo dõi sức khỏe rất quan trọng. Đặc biệt, khi có dấu hiệu nghi ngờ bệnh, nên đến các cơ sở y tế ngay để bác sĩ kiểm tra, chẩn đoán và điều trị kịp thời.

4

BIỆN PHÁP PHÒNG NGỪA

CHỦ ĐỘNG PHÒNG BỆNH DO VI RÚT HANTA VÀ CÁC BỆNH LÂY TỪ CHUỘT

1

Không chạm tay trực tiếp vào chuột sống, chuột chết, phân, nước tiểu, nước bọt hoặc ổ chuột.

2

Khi dọn dẹp nơi có dấu vết của chuột: mở cửa thông thoáng, đeo găng tay và khẩu trang; phun ướt khu vực có phân, nước tiểu hoặc nơi chuột làm tổ bằng dung dịch khử khuẩn hoặc nước tẩy rửa trước khi lau dọn. Không quét khô, không dùng máy hút bụi hoặc máy thổi.

3

Rửa tay bằng xà phòng sau khi dọn vệ sinh, xử lý rác, tiếp xúc với chuột hoặc khu vực có nguy cơ.

4

Bịt kín khe hở để chuột không vào nhà; đặt bẫy khi cần; cất thức ăn, nước uống trong đồ chứa kín; thu gom rác hằng ngày để không thu hút chuột.

5

Giữ môi trường sống sạch sẽ, thông thoáng; phát quang bụi rậm, không để chuột trú ẩn.

Nếu có triệu chứng sau khi tiếp xúc với chuột hoặc nơi có phân, nước tiểu, nơi chuột làm tổ: SỐT, ỚN LẠNH, ĐAU ĐẦU, CHÓNG MẶT, ĐAU CƠ, BUỒN NÔN, NÔN, ĐAU BỤNG, TIÊU CHẢY...

→ ĐẾN NGAY CƠ SỞ Y TẾ ĐỂ ĐƯỢC KHÁM, ĐIỀU TRỊ KỊP THỜI!

Một số biện pháp phòng bệnh

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. World Health Organization: WHO. (2026, May 5). *Hantavirus*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hantavirus>
2. VnExpress. (2026, May 7). Ổ dịch Hantavirus trên tàu du lịch Đại Tây Dương tăng lên 8 ca. *vnexpress.net*. <https://vnexpress.net/o-dich-hantavirus-tren-tau-du-lich-dai-tay-duong-tang-len-8-ca-5070857.html>
3. Baochinhphu.Vn. (2026, May 5). Việt Nam chưa ghi nhận ca bệnh do virus Hanta. *baochinhphu.vn*. <https://baochinhphu.vn/viet-nam-chua-ghi-nhan-ca-benh-do-virus-hanta-102260505102401074.htm>
4. Baochinhphu.Vn. (2026, May 12). Bộ Y tế thông tin về xét nghiệm vi rút Hanta. *baochinhphu.vn*. <https://baochinhphu.vn/bo-y-te-thong-tin-ve-xet-nghiem-virus-hanta-102260511150011479.htm>
5. Item. (2026, May 4). <https://www.who.int/emergencies/disease-outbreak-news/item/2026-DON599>
6. QsvProgram. (n.d.). *Bệnh sốt xuất huyết do vi rút Hantan | Viện Pasteur TP.HCM | Phục vụ sức khỏe cộng đồng*. <http://www.pasteurhcm.gov.vn/news/benh-sot-xuat-huyet-do-vi-rut-hantan-133.html>

TS. Đinh Quốc Khánh¹, TS. Trần Thanh Tâm²

Giảng viên BMDD bệnh chuyên khoa – Khoa Điều dưỡng,

Trường Cao đẳng Y tế Hà Nội.